

ΟΥΤΟΠΙΑ

Διμηνιαία Έκδοση Θεωρίας και Πολιτισμού, Μαυρομυχάλη 52, 106 80 Αθήνα
Τηλ.: 210 36.07.742, Φαξ: 210 38.36.658, www.u-topia.gr

ΥΤΟΡΙΑ

A Bimonthly Review of Theory and Culture, Editor: E.I. Bitsakis
52 Mavromichali Str, 106 80 Athens, Greece,
Tel.: 210 36.07.742, Fax: 210 38.29.207-210 38.25.255

Εκδότης: Ευτύχης Μπιτσάκης

Εκδόσεις ΤΟΠΟΣ

Κεντρική διάθεση: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΠΟΣ

Γενναδίου 6, 106 78 Αθήνα, Τηλ.: 210 32.21.580, Φαξ: 210 32.11.246

Συντακτική Επιτροπή

Βασίλης Αλεξίου, Χρίστος Αλεξίου, Λεωνίδας Βατιζιώτης, Θανάσης Γιούρας, Δημήτρης Γρηγορόπουλος, Χρήστος Δεμεντζόπουλος, Δημήτρης Δημητούλης, Ανδρέας Θεοφίλου, Έκτωρ Κανναβάτος†, Τίτλια Καραβία, Αιμιλία Καραλή, Ερατοσθένης Καφωμένος, Κατερίνα Κέη, Μαρία Κοκκίνου, Στάθης Κουβελάκης, Λαοκρατία Λάκκα, Γιώργος Μανιάτης, Κατερίνα Μάτσα, Δημήτρης Μπελαντής, Ευτύχης Μπιτσάκης, Ηρακλής Οικονόμου, Αντρέας Παγουλάτος†, Πέτρος Παπακωνσταντίνου, Δημήτρης Σαραφινός, Μάνος Σπυριδάκης, Γιώργος Σταμάτης, Σταύρος Σταυρίδης, Παναγιώτης Σωτήρης, Γιώργος Τριμπέρης, Αλέξανδρος Χρύσης.

Τακτικοί Συνεργάτες

Χρίστος Γεωργίου, Γιάννης Δάλλας, Μανώλης Δαφέρμος, Κωστής Δεμερτζής, Γιώργος Διζικιρίκης†, Σόνια Πίνσκαγια, Κώστας Λαπαβίτσας, Γιώργος Λιοδάκης, Ευγένιος Μαθιόπουλος, Σταύρος Μαυρουδέας, Θόδωρος Μεγαλοοικονόμου, Βασίλης Μηνακάκης, Χρυσούλα Μητσοπούλου, Παναγιώτης Νούτσος, Ευαγγελή Ντάτση, Κώστας Παλούκης, Δημοφάνης Παπαδάτος, Νίκος Παπαδάτος, Δημήτρης Πατέλης, Σάββας Πατσαλίδης, Περικλής Παυλίδης, Γιώργος Παυλόπουλος, Γιάννης Πλάγγσης, Δημήτρης Ρόκος, Γιάννης Σακκάς, Θανάσης Σφήμας, Νίκος Ταμπάκης, Δημήτρης Τζωρτζόπουλος, Βούλα Τσινόρεμα.

Επιμέλεια και διόρθωση δοκιμίων: Όλγα Παπακώστα

Ηλεκτρονική σελιδοποίηση: Εκδόσεις Τόπος, τηλ.: 210 82.22.835

Εκτύπωση: Θεόδωρος Δελής

Για τους συνεργάτες της Ουτοπίας

Τα κείμενα που δημοσιεύονται εκφράζουν τις απόψεις του συγγραφέα. Η Συντακτική Επιτροπή ευθύνεται για την επιλογή τους. Κάθε κείμενο κρίνεται από δύο ειδικούς, μέλη ή μη της Συντακτικής Επιτροπής. Σε περίπτωση διαφωνίας, το κείμενο δίδεται σε τρίτο κριτή. Απορριπτικές αποφάσεις της Συντακτικής Επιτροπής αιτιολογούνται. Οι συγγραφείς παρακαλούνται να υποβάλουν τα κείμενά τους σε 2 δακτυλογραφημένα αντίτυπα. Τα άρθρα δεν πρέπει να υπερβαίνουν τις 6.000 λέξεις, δηλαδή τις 20 δακτυλογραφημένες σελίδες κανονικού σχήματος. Εφόσον είναι δυνατόν, τα άρθρα να είναι γραμμένα σε δισκέτα, σε Macintosh, MS DOS text ή οποιαδήποτε Windows.

Τιμή τεύχους 11 ευρώ. Ετήσια συνδρομή εσωτερικού 50 ευρώ. Φοιτητές 35 ευρώ. Οργανισμοί 100 ευρώ. Ετήσια συνδρομή εξωτερικού: ΕΥΡΩΠΗ 80 ευρώ - ΗΠΑ 95 ευρώ. Οργανισμοί εξωτερικού: 130 ευρώ.

Συνδρομές: ALPHA BANK, 128-00-2320-001847 (ΜΟΤΙΒΟ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.)
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ, 151/470821-09 (ΜΟΤΙΒΟ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.)

Αριθμός τεύχους: 97, Νοέμβριος Δεκέμβριος 2011

ISSN: 1105-9141

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

5 ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

ΕΠΙ ΤΟΝ ΤΥΠΟΝ

- 7 Η ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗ ΔΙΝΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΝΗΜΟΝΙΟΥ: ΔΕΚΑ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Γιάννης Κουζής
- 13 ΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΟΨΕΙΣ ΤΩΝ «ΝΕΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ»
Δημήτρης Μπελαντής
- 17 ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΝΤΙΣΤΕΚΕΤΑΙ
ΣΤΗΝ ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΚΑΤΕΔΑΦΙΣΗ ΤΟΥ
Λάζαρος Απέκης
- 21 «ΑΓΑΝΑΚΤΙΣΜΕΝΕΣ ΔΙΕΡΓΑΣΙΕΣ» (ΜΙΑ... ΑΙΣΙΟΔΟΞΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ)
Δημοσθένης Δαγκλής

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

- 29 Η ΜΕΤΑΦΟΡΑ «ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑΣ»
Νίκος Γ. Παπαδάτος
- 49 ΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ ΚΑΙ ΑΡΣΗ ΤΗΣ ΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗΣ
Nicolas Tertulian
- 73 Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ ΤΗΣ ΑΠΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ
Αθανάσιος Μαρβάκης – Δημήτρης Παρσάνογλου
- 97 ΤΟ ΚΡΥΣΤΑΛΛΟ ΤΟΥ ΟΛΙΚΟΥ ΓΕΓΟΝΟΤΟΣ
Δημήτριος Ευστρατίου
- 113 LUDWIG BOLTZMANN ΣΤΗ ΧΙΜΑΙΡΑ
Αλέξανδρος Κουτσιούμπας
- 125 MEMORIA ACTIVA
Κωστούλα Καλούδη
- 139 ΜΟΝΤΕΡΝΟΙ ΚΑΙΡΟΙ: «ΦΥΣΙΚΗ ΤΟΥ ΑΠΕΙΡΟΥ»
ΚΑΙ ΒΟΥΒΕΣ ΚΡΑΥΓΕΣ
Θωμάς Τσακαλάκης
- 149 ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ (ΔΠ)
Αρυστείδης Τερζής

ΚΙΝΗΣΗ ΙΔΕΩΝ

- 175 ΕΥΤΥΧΗ ΜΠΙΤΣΑΚΗ, Η ΎΛΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ
Αριστείδης Αραγεώργης
- 183 Θ. ΚΟΥΤΣΟΥΜΠΟΣ, ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ:
ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΦΥΣΙΚΗ
Νίκος Ταμπάκης
- 191 Ο ΖΩΓΡΑΦΟΣ ΦΩΤΗΣ ΣΑΡΡΗΣ
Γιώργος Πετρής

ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

- 197 ΘΩΜΑΣ ΝΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, ΑΞΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.
Η ΧΡΗΜΑΤΙΚΗ ΜΟΡΦΗ ΣΤΟΝ ΠΛΑΤΩΝΑ
Θανάσης Γκιούρας
- 200 ΣΠΥΡΟΣ ΚΑΡΑΒΑΣ, «ΜΑΚΑΡΙΟΙ ΟΙ ΚΑΤΕΧΟΝΤΕΣ ΤΗΝ ΓΗΝ»,
ΓΑΙΟΚΤΗΤΙΚΟΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΙ ΠΡΟΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ
ΣΥΝΕΙΔΗΣΕΩΝ ΣΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ 1880-1909
Νίκος Γ. Παπαδάτος

Εικόνα εξωφύλλου: Φώτης Σαορής, Καλάβρυτα, 1980-33

Η *Ουτοπία* έχει αυτοπροσδιοριστεί ως περιοδικό θεωρίας και πολιτισμού. Ο προσδιορισμός αυτός, πριν είκοσι χρόνια, ανταποκρινόταν στο κλίμα της εποχής: κατάρρευση του σοσιαλιστικού στρατοπέδου, θεωρητική αφωνία της Αριστεράς, ανάγκη να κατανοήσουμε τη νέα πραγματικότητα που χαρακτηριστικό της ήταν η ήττα, η σύγχυση, η απογοήτευση, αλλά και η αναζήτηση των θετικών δυνατοτήτων της νέας εποχής. Πριν απ' όλα, συνεπώς, *πολιτική*. Η *Ουτοπία* δεν θα ήταν πολιτικό περιοδικό, ούτε όμως κάποιο απολιτικό, ακαδημαϊκό έντυπο.

Συνεπώς: *θεωρία και πολιτισμός!* Αλλά: ούτε η θεωρία ούτε ο πολιτισμός είναι πολιτικά ουδέτεροι. Η πολιτική θέτει ερωτήματα στη θεωρία, ενώ την ίδια στιγμή έχει ανάγκη από τη θεωρία (φιλοσοφία, κοινωνικές επιστήμες, τέχνη) για να προσανατολιστεί (προοδευτικά ή αντιδραστικά) στην περίπλοκη κοινωνική πραγματικότητα.

Όλα αυτά τα χρόνια προσπαθήσαμε να ασκήσουμε αυτή τη λειτουργία. Ειδικότερα είχαμε συχνά επισημάνει τα κρίσιμα φαινόμενα του παγκοσμιοποιημένου καπιταλισμού και τη στροφή προς τον «μεταμοντέρνο Μεσαίωνα», τον οποίο συστηματικά προετοιμάζε το πολιτικό πρόσωπό της λεγόμενης «Ευρωπαϊκής Ένωσης». Και ξαφνικά, αλλά όχι απρόβλεπτα για όσους είχαν τα μάτια για να βλέπουν και αυτιά για να συλλαμβάνουν τους υπόγειους τριγμούς, ξέσπασε η κρίση: Κρίση δομική, κρίση στις ΗΠΑ, κρίση των χωρών της ΕΕ. Αδύνατος κρίκος και πειραματόζωο για τους γραφειοκράτες –τοκογλύφους των Βρυξελλών– η χώρα μας.

Το ξέσπασμα της κρίσης μας υποχρέωσε να αλλάξουμε τον προγραμματισμό του περιοδικού, συγκεντρώνοντας την προσοχή μας στη νέα πραγματικότητα που δημιουργούσε η κρίση. Έτσι, αναγκαστήκαμε να αφιερώσουμε τέσσερα τεύχη από τα τελευταία (83, 93, 95, 96) στη μελέτη των βασικών όψεων της υπαρκτής πραγματικότητας (οικονομική, πολιτική, πολιτισμική).

Το σημερινό τεύχος κυκλοφορεί σε μια στιγμή γενίκευσης και έντασης σε ευρωπαϊκό επίπεδο της κρίσης. Ειδικά η χώρα μας είχε ήδη φτάσει σε οριακό σημείο εξαιτίας της πολιτικής των δύο κομμάτων εξουσίας. Το ΠΑΣΟΚ, με επικεφαλής τον θλιβερό Παπανδρέου, έδωσε τα πάντα στους Ευρωπαίους επικυρίαρχους, καταπατώντας το Σύνταγμα και κάθε συνισταστική έννοια νομιμότητας. Σήμερα η χώρα μας δεν έχει ελληνική κυβέρνηση. Έχει μια κυβέρνηση σπό Έλληνες εντολοδόχους ξένων δυνάμεων. Και η κυβέρνηση αυτή εκποιεί γη, επιχειρήσεις, συνολικά τον κρατικό τομέα της οικονομίας, εξαρθρώνει την παιδεία και ειδικά το αστικό πανεπιστήμιο, υποθηκεύοντας την επιστημονική και πολιτισμική ανάπτυξη της χώρας.

Η Ελλάδα ζει σήμερα σε ένα ιδιότυπο νεο-αποικιακό καθεστώς, συνέχεια, όξυνση και «ολοκλήρωση» του *καθεστώτος υποτέλειας* που εγκαινιάστηκε το 1944 με πρωτεργάτη τον παππού του σημερινού ανδρείκελου. Εξήντα χρόνια το καθεστώς αυτό μεταλλάχθηκε, διατηρώντας πάντα το σταθερό υποτελειακό πυρήνα. Η αστική μας τάξη επεξήγησε και λειτούργησε πολιτικά ως υποτελής ξένων δυνάμεων, προκειμένου να εξοντώσει το λαϊκό κίνημα από τον Δεκέμβρη του 1944, στη συνέχεια, κατά τη διάρκεια του εμφυλίου, καθώς και

στην περίοδο της προδοτικής Χούντας. Και μετά ήρθαν οι πατριωτικές, μεγαλόστομες διακηρύξεις του άλλου, μεσαίου Παπανδρέου: *Η Ελλάδα στους Έλληνες*. Αλλά η Ελλάδα ούτε από το ΝΑΤΟ αποχώρησε ούτε από την ΕΕ, ούτε άσκησε μια ανεξάρτητη οικονομική και εξωτερική πολιτική.

Και σήμερα; Η Ελλάδα πειραματόζωο του καπιταλισμού που έχει φθάσει στα ιστορικά του όρια. Η Ελλάδα σε νεο-αποικιακό καθεστώς. Πώς αντιδρά ο λαός σ' αυτή την πραγματικότητα και πώς τα πολιτικά κόμματα; Με την οικονομική πολιτική, τα λαϊκά στρώματα οδηγούνται στην εξαθλίωση. Η κυβερνητική προπαγάνδα για ανάκαμψη και έξοδο από την κρίση αποτελεί σκόπιμη απάτη. (Σύμφωνα με μια μελέτη, αν οι γραικύλοι ξεπούλησαν τα πάντα, το 2020 το χρέος θα παραμείνει στο ύψος των 350 δις. Αν δεν τα καταφέρουν στην εκποίηση, το χρέος θα φθάσει τα 500 δις). Λοιπόν; Απογοήτευση, οργή, ξεσπάσματα, κινήματα που εμφανίζονται ξαφνικά, δημιουργούν ελπίδες και εν συνεχεία τα απορροφά η μαύρη τρύπα της πραγματικότητας. Όμως; απεργίες, διαδηλώσεις, κινήματα, το πλήθος των εκδηλώσεων διαμαρτυρίας και αντίστασης, δημιουργούν την έλλογη ελπίδα ότι τα θύματα της οικονομικής και πολιτικής καταιγίδας θα συγκροτήσουν, μέσα από δυσκολίες, αντιφάσεις και αδυναμίες, ένα μέτωπο σωτηρίας του ελληνικού λαού.

Ποιες πολιτικές δυνάμεις θα πρωτοστατήσουν και θα συμβάλλουν στον καθορισμό των στόχων και στην πολιτική μορφοποίηση των αντιδράσεων, των αντιστάσεων και των κινήματων που γεννά η πραγματικότητα; Προφανώς και μόνο οι πολιτικές οργανώσεις της Αριστεράς. Και εδώ βρίσκεται η ιστορική ευθύνη των δύο παραδοσιακών κομμάτων της, καθώς και των κομμάτων και των οργανώσεων της ριζοσπαστικής Αριστεράς. Θα θελήσουν και θα μπορέσουν, αφήνοντας στην άκρη τις διαφορές στρατηγικού και άλλου χαρακτήρα, να συγκροτήσουν, με βάση τα άμεσα κοινά προβλήματα, ένα μέτωπο κοινής δράσης για τη σωτηρία της χώρας;

Και η *Ουτοπία*; Και στο σημερινό τεύχος δεν θελήσαμε να αγνοήσουμε την υπαρκτή ελληνική πραγματικότητα. Πέντε σύντομα αλλά μεστά κείμενα αναφέρονται στο εργασιακό, στην παραβίαση του Συντάγματος, στο κίνημα αντίστασης στην κατεδάφιση της Παιδείας και ειδικά του Πανεπιστημίου, και τέλος στο κίνημα των αγανακτισμένων.

Το σημερινό αφιέρωμα αποτελείται μεν από θεωρητικά κείμενα, που όμως, όπως θα διαπιστώσει ο αναγνώστης, σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με υπαρκτά κοινωνικά προβλήματα. Στο τμήμα «Κίνηση Ιδεών» δημοσιεύονται δύο κείμενα επιστημολογικού χαρακτήρα. Επίσης δύο κείμενα για τον κινηματογράφο που, εκτός από το καλλιτεχνικό, έχουν και ένα συγκεκριμένο πολιτικό ενδιαφέρον.

Η εικονογράφηση του σημερινού τεύχους είναι αφιερωμένη στη μνήμη του ζωγράφου Φώτη Σαρρή που έφυγε πρόωγα από τη ζωή, τον Αύγουστο του περασμένου χρόνου.

Επιθυμώ

να **γραφτώ συνδρομητής**
στο περιοδικό ΟΥΤΟΠΙΑ

να **ανανεώσω τη συνδρομή μου**
στο περιοδικό ΟΥΤΟΠΙΑ

ΔΕΛΤΙΟ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

☐ Ετήσια συνδρομή (5 τεύχη)	€ 50,00	☐ Συνδρομή Ευρώπης	€ 80,00
☐ Φοιτητές	€ 35,00	☐ Συνδρομή Αμερικής	€ 95,00
☐ Ιδρύματα, Οργανισμοί	€ 100,00	☐ Οργανισμοί Εξωτερικού	€ 130,00

Όνοματεπώνυμο:.....

Διεύθυνση:.....

Πόλη:..... Ταχ. Κώδικας:.....

Τηλ.:..... Κινητό:..... Fax:.....

E-mail:.....

ΕΙΔΙΚΗ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΜΟΝΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ

20% έκπτωση στα τεύχη 85-91 στο βιβλιοπωλείο των εκδόσεων Τόπος

ΠΛΗΡΩΜΕΣ

Κατάθεση σε τράπεζα:

- ALPHA BANK: 128-00-2320-001847 (ΜΟΤΙΒΟ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.)
 ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ: 151/470821-09 (ΜΟΤΙΒΟ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.)

Κεντρικά γραφεία: Πλαπούτα 2 και Καλλιδρομίου, 11473 Αθήνα
Βιβλιοπωλείο: Καλλιδρομίου και Πλαπούτα, 11473 Αθήνα

Πληροφορίες: 210 8222835-856, info@motibo.com

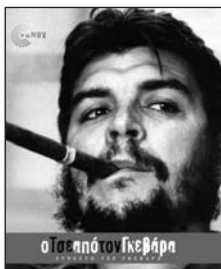
Μπορείτε να αποστείλετε το δελτίο και την απόδειξη κατάθεσης ταχυδρομικά στη διεύθυνση:

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΠΟΣ: Πλαπούτα 2 & Καλλιδρομίου, 11473 Αθήνα ή
με φάξ στους αριθμούς **210-8222684/210 3211246.**

Επίσης μπορείτε να αποστείλετε το δελτίο ηλεκτρονικά επισκεπτόμενοι τον δικτυακό τόπο

www.u-topia.gr

ΕΙΔΙΚΗ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΜΟΝΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ

Ο Τσε από τον Γκεβάρα

Ερνέστο Τσε Γκεβάρα

Ένα λεύκωμα-βιβλίο με αδημοσίευτες επιστολές, ποιήματα, αφηγήσεις, σελίδες των ημερολογίων του, άρθρα του Τύπου και φωτογραφίες που τράβηξε ο ίδιος ο Τσε.

Από **33,30 €** → **14,90 €**

Αρχαιολογίες του μέλλοντος, τ. Ι

*Η επιθυμία που λέγεται Ουτοπία
και άλλες Επιστημονικές Φαντασίες*
Φρέντρικ Τζέιμσον

Ο συγγραφέας αναζητεί τη λειτουργία της Ουτοπίας από τα χρόνια του Θωμά Μορ έως σήμερα, στη «μετακομμουνιστική» εποχή.

Από **35,50 €** → **14,90 €**

Βασικά Θεατής

Ελληνικό Θέατρο 1950-1960

Φωτογραφικό Αρχείο: *Κ. Μεγαλοκονόμου*

Επιλογή φωτογραφιών, κειμένων: *Γιάννης Ξανθούλης*

Φωτογραφίες και κείμενα που αφηνίζουν με συναρπαστικό τρόπο τη συλλογική πολιτισμική μνήμη.

Από **33,30 €** → **14,90 €**

Πληροφορίες για τις προσφορές: Τα βιβλία θα βρείτε στο www.toposbooks.gr